

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 7ος, ΦΥΛΛΟ 27ο, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2002, ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι μας
Ο Μανούσος ο Τσίκουδας
στην Αθήνα

ΑΘΙΒΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

Βρέθηκα, αναγνώστη μου, κι εγώ στην Αθήνα τούτον τον καιρό, για να παντρέψω τσι δυο δίδυμες θυγατέρες μου, να γνωρίσω και τσι παλιολλαδίτες συμπεθέρους. Κι ένα – δυο μέρες απού 'μεινα είπα πως θα κουζουλαθώ από τσι βρόντους, τα βρωμαέρια και την βαβουρασιά, αμάθητος, του χωραφιού άθρωπος ως είμαι, και δεν ξανακοντοβολώ μπλιο σε τέθιους μπάλους και βαβούρες.

Ας είναι. Χαλάλι ντωνε και μεγάλ' η χάρη ντωνε των κοπελιδιών μου, καλοί κι οι γαμπροί κι οι καινούργοι συμπεθέροι – στιφή λιγάκι φάνηκε τση γυναικάς η μια συμπεθέρα και ξιπασμένη, λέει, με τα καπέλα και τα βέλα που' χε στην κεφαλή τζη.

- Σώπασε, μωρή ευλογημένη, τση κάνω, κι ας φορεί και τρυγοκόφινο στην κεφαλή. Δική τζη' ναι, να τήνε κουλαντρίξει και να τήνε θεατρινίζει ως τση καπνίζει. Μα σε λιγάκι τσ' απανωδιώχνη:

- Τη νύφη μωρέ Μανούσο μας επαράσταινε; Και τα στιβάνια που' τονε καλικωμέν' η ζουρίδα, α, έσανέ σου, Μανούσο;

- Παρέτα τήνε, μωρή, να πάει στην οργή του κάτω, μα δεν τήνε στεφανώθηκ' ευτή το Ρηγιό μας, μηδέ ψυχοπαίδα θα τήνε πάρομε.

Ας είναι, ' τέλειωσε με τα πολλά κι ετούτο το γαζέπι

☞ συνέχεια στη σελίδα 5

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 2003

Χρόνια πολλά, αναγνώστες μας

EIPHHH

Σχέδια του μεγάλου Ισπανογάλλου ζωγράφου Πάμπλο Πικάσσο (1881-1973)

Και, μέρες που είναι, διαβάστε το "Πάτερ ημών" μεταγραμμένο στην Κρητική διάλεκτο, το 1858, από το "Γέρο Κρητικό":

«Πάτερ μας πού είσε στους ουρανούς, αγιασμένο νάσαι τ' όνομά σου, ας έλθη ή βασιλεία σου, ας γενή τό θέλημά σου ως καθώς στον ουρανό έτ'ζι κι' απανωδιό στή γής. Τό ψωμί μας τό σημερνό δός μας σήμερα, Κι συχώρησέ μας τζή άμαρτίας μας, για να συχωρούμε και μεϊς τώ χρεμφειετώ μας. Καί μή μάς αφήσεις τό πειρασμό, παρά ζειμιστεβέ μας από τό πονηρό. 'Αμήν».

Το κείμενο αυτό της "Κυριακής προσευχής" μεταγραμμένο στην καθομιλουμένη, το παραθέτομε εδώ από την έκδοση του 1858. (Βλ. συνέχεια στη σελ. 8).

Οι εκδηλώσεις μας

Εκλογές για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου

Εκλογές θα γίνουν για την ανάδειξη νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου, και εξελεκτικής επιτροπής, στη Γενική Συνέλευση που θα γίνει την **Κυριακή 26 Ιανουαρίου 2003** στις **10 το πρωί**, στο ξενοδοχείο «Τιτάνια» Πανεπιστημίου 52.

Με την ευκαιρία θα κόψομε την **Πρωτοχρονιάτικη πίτα**, του Συλλόγου, θα πούμε τις ιστορίες και της αναμνήσεις από το χωριό, και θα πιούμε μια τσικουδιά.

Η συνεστίαση

Την **Παρασκευή 28 Φεβρουαρίου 2003** στις **9.30 το βράδυ**, έχομε την **ετήσια συνεστίαση του Συλλόγου** μας που θα γίνει, στο κρητικό κέντρο "ΚΟΝΑΚΙ", που φέτο βρίσκεται στην νέα διεύθυνση, απέναντι από το παλιό κέντρο, Ηρακλειδών 61 και Πειραιώς 111, στο Γκάζι τηλ. 210 3469935.

ΔΗΜΟΣ ΑΡΜΕΝΩΝ ΤΟ ΝΕΟ ΤΟΠΙΚΟ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Για το Τοπικό Συμβούλιο Αρμένων

Εκλέγονται από την

Ανεξάρτητη Ενωτική Κίνηση (έδρες 3)

Καλβαδάκης Γεώργιος

Πρόεδρος Τοπικού Συμβουλίου και Δημοτικός Σύμβουλος με ψήφους 73

μέλη: Κολώνης Χρήστος με ψήφους 42

ισοψήφησαν οι Βιριράκη Αργεντινή, και ο Ροκάκης Δημήτρης, με ψήφους 21 και θα αναδειχθεί ο ένας με κλήρωση, η οποία δεν είχε γίνει μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές.

από την Ενωτική Δημοτική Κίνηση (έδρες 2)

Καλβαδάκης Βασίλης του Γεωργίου

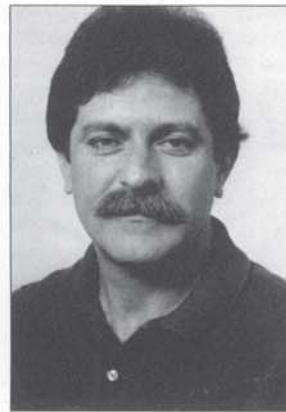
με ψήφους 46

Παπαμαρακάκης Ιωάννης με ψήφους 31

Τα αναλυτικά αποτελέσματα και η νέα σύνθεση του Δημοτικού Συμβουλίου δημοσιεύονται στις σελίδες 2-3.

Η «Ελευθερόπολις» σφίγγει το χέρι του Δημάρχου μας και του στέλνει τον ίδιο χαιρετισμό μ' εκείνο του 1998, τότε που με τη νίκη του έκαμε το γούρικο ποδαρικό στον ιστορικό Δήμο, μετά την αναγέννησή του ύστερα από 73 χρόνια.

Του σφίγγει το χέρι ξανά, και εύχεται, στον ίδιον και τους άξιους Συμβούλους του Δήμου, καλή δύναμη στον ωραίο αγώνα τους για το καλό του τόπου μας και των ανθρώπων του.

ΔΗΜΟΣ ΑΡΜΕΝΩΝ

Τα αποτελέσματα της Α' Κυριακής (13-10-2002) σε όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου

24ο Εκλογικό Τμήμα Αρμένων

Εγγεγραμμένοι: 312 Ψήφισαν: 198
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 192 Ακυρα - Λευκά: 6
Έλαβαν: Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 108 -
Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ 18 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 66
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 196 Ακυρα - Λευκά: 2
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 43 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
66 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 61 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 26

25ο Εκλογικό Τμήμα Αρμένων

Εγγεγραμμένοι: 310 Ψήφισαν: 166
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 163 Ακυρα - Λευκά: 3
Έλαβαν: Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 78 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ 6
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 79
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 162 Ακυρα - Λευκά: 4
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 38 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
61 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 50 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 13

26ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 428 Ψήφισαν: 285
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 277 Ακυρα - Λευκά: 8
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 70 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
29 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 178
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 275 Ακυρα - Λευκά:
10
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 51 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
152 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 50 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 22

27ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 423 Ψήφισαν: 249
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 240 Ακυρα - Λευκά: 9
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 88 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
26 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 126
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 216 Ακυρα - Λευκά: 5
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 30 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
116 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 65 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 5

28ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 439 Ψήφισαν: 256
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 251 Ακυρα - Λευκά: 5
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 86 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
31 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 134
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 250 Ακυρα - Λευκά: 6

Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 68 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
95 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 72 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 15

29ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 502 Ψήφισαν: 326
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 313 Ακυρα - Λευκά:
13
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 144 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
2 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 98
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 315 Ακυρα - Λευκά:
11
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 95 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
132 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 64 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 24

30ο Εκλογικό Τμήμα Καρών

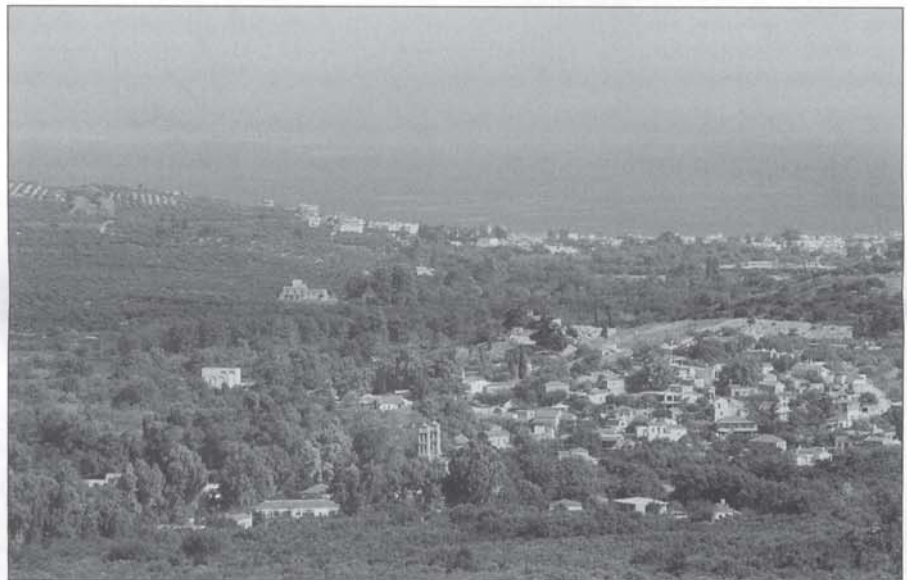
Εγγεγραμμένοι: 97 Ψήφισαν: 76

33ο Εκλογικό Τμήμα Νέου Χωρίου

Εγγεγραμμένοι: 415 Ψήφισαν: 291
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 279 Ακυρα - Λευκά:
12
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 188 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
20 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 71
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 280 Ακυρα - Λευκά:
12
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 78 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
78 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 99 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 25

34ο Εκλογικό Τμήμα Ραμνής

Εγγεγραμμένοι: 376 Ψήφισαν: 267
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 263 Ακυρα - Λευκά: 4
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 110 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση του Συλλόγου
Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»

Εκδίδεται με τη συνεργασία
του Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμένων

Συντακτική Επιτροπή
Κουρομηχελάκης Βασίλης
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Τσακίρακις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη
Χαλβαδάκης Γεώργιος

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακίρακις
Σουλίου 124

173.42 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. & Fax: 210-99.16.613
Email: jtsk@hol.gr
ISSN 1109-3056

Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 72 Ακυρα - Λευκά: 4
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 37 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 35
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 72 Ακυρα - Λευκά: 1
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 27 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
35 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 9 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 4

31ο Εκλογικό Τμήμα Μαχαιρών

Εγγεγραμμένοι: 152 Ψήφισαν: 94
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 91 Ακυρα - Λευκά: 3
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 80 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
3 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 8
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 89 Ακυρα - Λευκά: 5
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 24 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
23 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 34 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 8

32ο Εκλογικό Τμήμα Νέου Χωρίου

Εγγεγραμμένοι: 406 Ψήφισαν: 307
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 289 Ακυρα - Λευκά:
18
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 195 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
16 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 78
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 289 Ακυρα - Λευκά:
13
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 92 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
67 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 111 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 23

23 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 130
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 376 Ψήφισαν:
268 Εγκυρα: 263 Ακυρα - Λευκά: 5
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 29 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
171 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 31 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 32

35ο Εκλογικό Τμήμα Στόλου

Εγγεγραμμένοι: 324 Ψήφισαν: 254
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 247 Ακυρα - Λευκά: 7
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 158 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
9 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 80
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 324 Ψήφισαν:
255 Εγκυρα: 245 Ακυρα - Λευκά: 10
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 72 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
104 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 57 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 12

36ο Εκλογικό Τμήμα Στόλου

Εγγεγραμμένοι: 327 Ψήφισαν: 262
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 244 Ακυρα - Λευκά:
18
Έλαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 144 - Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ
2 - Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 98
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 244 Ακυρα - Λευκά:
18
Έλαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 67 - Σ. ΜΙΧΕΛΟΠΙΑΝΝΗΣ
105 - Γ. ΚΛΩΝΙΖΑΚΗΣ 57 - Γ. ΝΤΑΓΚΟΥΝΑΚΗΣ 15

ΤΟ ΝΕΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκλογών του Οκτωβρίου 2002, εκλέγονται στο νέο δημοτικό συμβούλιο του Δήμου Αρμενών:

Από την Ανεξάρτητη Ενωτική Κίνηση (έδρες 9)

Δήμαρχος Παντελής Καραγιαννάκης,
Δημοτικοί Σύμβουλοι:
Χαλβαδάκης Γεώργιος (Πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου Αρμενών),
Μαραγκουδάκης Γεώργιος (Πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου Νιο Χωριού),
Ζουλάκης Νικηφόρος (Πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου Στύλου),
Μαροκγιαννάκης Παναγιώτης με ψήφους 376
Ιγγλεζάκη-Λιοδάκη Ελένη με ψήφους 341
Μουσουράκης Γεώργιος με ψήφους 245
Χαριτάκης Εμμανουήλ με ψήφους 207
Νικητάκης Πέτρος με ψήφους 189
Ατσαλάκης Ιωάννης με ψήφους 181

Ενωτική Δημοτική Κίνηση (έδρες 6)

Δημοτικοί Σύμβουλοι:
Βλαχάκης Δημοσθένης με ψήφους 1277
Ζομπανάκης Μίνως με ψήφους 531
Τερεζάκη Ειρήνη με ψήφους 217
Βολακάκης Εμμανουήλ με ψήφους 179
Βαγιωνάκης Βασίλειος με ψήφους 175
Ψεγιαννάκης Χαράλαμπος 145

ΔΗΜΟΣ ΑΡΜΕΝΩΝ

Τα αποτελέσματα της Β' Κυριακής (20-10-2002)
σε όλα τα εκλογικά τμήματα του Δήμου

24ο Εκλογικό Τμήμα Αρμενών

Εγγεγραμμένοι: 312 Ψήφισαν: 198
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 193, Ακυρα - Λευκά: 5
- Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 124
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 69
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 313 Ψήφισαν: 199
Εγκυρα: 188 Ακυρα - Λευκά: 8 Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑ-
ΝΕΒΑΚΗΣ 97
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 91

25ο Εκλογικό Τμήμα Αρμενών

Εγγεγραμμένοι: 311 Ψήφισαν: 165
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 157 Ακυρα - Λευκά: 8
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 86
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 71
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 311 Ψήφισαν:
166 Εγκυρα: 158 Ακυρα - Λευκά: 8
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 81
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 77

26ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 426 Ψήφισαν: 288
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 276 Ακυρα - Λευκά:
12
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 63
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 213
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 276 Ακυρα - Λευκά:
12
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 106
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 170

27ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 423 Ψήφισαν: 242
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 233 Ακυρα - Λευκά: 9
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 90
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 143
Υποψήφιοι Νομάρχες: Ψήφισαν: 243 Εγκυρα: 219 Ακυρα
- Λευκά: 24
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 117
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 102

28ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 439 Ψήφισαν: 259
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 254 Ακυρα - Λευκά:
5
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 94
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 160
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 439 Ψήφισαν:
260 Εγκυρα: 244 Ακυρα - Λευκά: 16
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 136
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 108

29ο Εκλογικό Τμήμα Καλυβών

Εγγεγραμμένοι: 503 Ψήφισαν: 326
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 324 Ακυρα - Λευκά: 2
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 92
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 232
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 313 Ακυρα - Λευκά:
13
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 158
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 155

30ο Εκλογικό Τμήμα Καρών

Εγγεγραμμένοι: 97 Ψήφισαν: 71
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 71 Ακυρα - Λευκά:-
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 41
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 30

Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγκυρα: 71 Ακυρα - Λευκά: -
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 32
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 39

31ο Εκλογικό Τμήμα Μαχαϊρών

Εγγεγραμμένοι: 152 Ψήφισαν: 97
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 94 Ακυρα - Λευκά: 3
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 83
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 11
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 152 Ψήφισαν:
98 Εγκυρα: 92 Ακυρα - Λευκά: 6
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 48
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 44

32ο Εκλογικό Τμήμα Νέου Χωριού

Εγγεγραμμένοι: 406 Ψήφισαν: 308
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 298 Ακυρα - Λευκά:
10
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 222
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 76
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 406 Ψήφισαν:
307 Εγκυρα: 287 Ακυρα - Λευκά: 20
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 174
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 113

33ο Εκλογικό Τμήμα Νέου Χωριού

Εγγεγραμμένοι: 415 Ψήφισαν: 292
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 285 Ακυρα - Λευκά: 7
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 210
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 75
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 415 Ψήφισαν:
293 Εγκυρα: 277 Ακυρα - Λευκά: 16
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 169
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 108

34ο Εκλογικό Τμήμα Ραμνής

Εγγεγραμμένοι: 376 Ψήφισαν: 269
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 266 Ακυρα - Λευκά: 3
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 141
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 125
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 376 Ψήφισαν:
270 Εγκυρα: 263 Ακυρα - Λευκά: 7
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 83
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 180

35ο Εκλογικό Τμήμα Στύλου

Εγγεγραμμένοι: 324 Ψήφισαν: 264
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 260 Ακυρα - Λευκά: 4
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 172
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 88
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 324 Ψήφισαν:
265 Εγκυρα: 254 Ακυρα - Λευκά: 11
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 142
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 112

36ο Εκλογικό Τμήμα Στύλου

Εγγεγραμμένοι: 327 Ψήφισαν: 251
Υποψήφιοι Δήμαρχοι: Εγκυρα: 247 Ακυρα - Λευκά: 4
Ελαβαν: - Π. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ 158
- Δ. ΒΛΑΧΑΚΗΣ 89
Υποψήφιοι Νομάρχες: Εγγεγραμμένοι: 327 Ψήφισαν:
252 Εγκυρα: 244 Ακυρα - Λευκά: 8
Ελαβαν: - Γ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΚΗΣ 137
- Σ. ΜΙΧΕΛΟΓΙΑΝΝΗΣ 107

Τα αποτελέσματα των εκλογών προέρχονται
από δημοσιεύματα της εφημερίδας «Χανιώτικα Νέα».

Η ροδαρά μας

Ρόδο σου στέλνω μάτια μου, του ρόδου κάνω χάρη
απ' τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει

Μαντινάδες

(Αγώνισμα με μαντινάδες)

- Είντα 'σαι συ κι' είντα 'μαι γώ
και δε μπορώ να ζήσω,
τ' αγγελικό σου το κορμί
πώς να το θεωρήσω;
- Α μ' αγαπάς, θεώνει με.
- Πώς ημπορώ να σε θεωρώ,
που 'σαι μέσα κλεισμένη,
την Κυριακήν είσαι κερά,
πέρδικα πλουμισμένη.
- Ντά πέρδικα 'μαι' γω;
- Δεν είσαι, φως μου, πέρδικα,
μα τα καμώματά σου
μ' εφάγανε, μ' εψήσανε
αυτά τα φόματά σου.
- Ντά ψεύτρα είμαι' γω;
- Δεν είσαι ψεύτρα, μάθια μου,
μα 'γω το φόμα λέω,
για το δικό σου το κορμί
μέρα και νύχτα κλαίω.
- Και γιάντα κλαις;
- Κλαίω το το κορμάκι σου
που 'ναι φιλό σα σύρμα,
για σένα θε να σκοτωθώ,
κι' έχε το συ το κρίμα.
- Τι κρίμα είν' αυτό;
- Δεν είναι κρίμα, μάθια μου,
πώς θα' ρθω να σε πάρω,
γλυκύ ταιράκι να σε πω
κι' ύστερα να 'ποθάνω;
- Πώς θα με πάρης;
- Σε παίρνω απου το σπίτι σας,
που καθαρίζεις ρύζι,
αγάπα τον αυτόν το νιο
απου σε τριγυρίζει.
- Και ποιος με τριγυρίζει;
- Σε τριγυρίζουνε πολλοί,
μην αγαπάς κιανένα,
κι' αν αγαπάς κι' αλλού ποθές,
δε θα' ναι σαν και μένα.
- Κι' είντα 'σαι συ;
- Ένας ψηλός, ένας λιγνός,
ένας σφιχτοζωσμένος
κι' από μακριά του φαίνεται
πως είναι χαϊδεμένος.
- Και ποιος τόνε χαϊδεύει;
- Η μάνα ντου κι' ο κύρης του
κι' η-γι-αγαπητικιά ντου
και σαν τα ρόδα του Μαγιού
είναι τα μάγουλά ντου.
- Και να την πάρη θέλει κοντό;
- Για να την πάρη πολεμά.

για να τήνε νικήσει,
μα δε γατέχω ζάβαλε, αν τήνε κανακίσει.

Από τη συλλογή της μοναδικής
- και μαρτυρικής - Μαρίας Λιουδάκη
«Μαντινάδες». Αθήνα 1936, σελ. 328.

Αινίγματα

Όφισ ρουφά τη θάλασσα
κι η θάλασσα τον όφι.
(τηλιαφ ιακ δολαρη)

Χιλιόκομπο, χιλιόδετο,
χίλια να πεις, δεν βρίσκεις.
(αριονηα)

Κρεατένιο το σουβλί, χρυσάφι είναι τ' αρνί.
(αριονηα ιακ ογιαχρη)

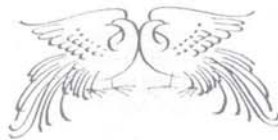
Μαροιμίες

Άλλος τη θέλει όμορφη,
κι άλλος τη θέλει να 'χει
κι άλλος καμνεί τα μάθια του
και παίρνει όποια του λάχει.

Άλλοι σπέρνουν και θερίζουν,
κι άλλοι τρων και μακαρίζουν.

Το σκύλο κάμε σύντεκνο
και το ραβδί σου βάστα.

Όποιος ζει πολλά μαθαίνει
όμως και πολλά παθαίνει.

Καθαρογλωσσίδι

Στρογγυλομορφοπίγουνος, υπερα-
νασταλμένη*

(Ο στίχος είναι από το βυζαντινό ερωτικό μυθιστόρημα
«Βέλθανδρος και Χρυσαντζα» μεταξύ ΙΒ' και ΙΕ' αιώνα.

Στρογγυλομορφοπίγουνος = με στρογγυλό και όμορφο
πιγούνι.

Υπερνασταλμένη = με ψηλή κορμοστασιά).

Αόγου χάριν

Δίχως εσέ δε θα' βρίσκαν

Δίχως εσέ δε θα βρίσκαν
νερό τα περιστέρια.
Δίχως εσέ δε θ' άναβε
το φως ο Θεός στις βρύσες του.
Μηλιά σπέρνει στον άνεμο
τ' άνθη της· στην ποδιά σου
φέρνεις νερό απ' τον ουρανό
φώτα σταχυών κι απάνω σου
φεγγάρι από σπουργίτες.

Της Σπάρτης οι πορτοκαλιές

Της Σπάρτης οι πορτοκαλιές, χιόνι,
λουλουδία του έρωτα,
άσπρισαν απ' τα λόγια σου, γείρανε
τα κλαδιά τους
γιόμισα το μικρό μου κόρφο, πήγα στη
μάννα μου.

Κάθονταν κάτω απ' το φεγγάρι
και με νοιάζονταν,
κάθονταν κάτω απ' το φεγγάρι και
με μάλωνε:
Χτες σ' έλουσα, χτες σ' άλλαξα,
που γύριζες-
ποιος γιόμισε τα ρούχα σου δάκρυα
και νεραντζάνθια.

Νικηφόρος Βρεττάκος

Αθιβολές

Εξερράφαν τη παπαδιάς
το πεδούλι οι καλόγεροι

Να σάσε πω θέλει για έναν παπά απου είχε
μιάν όμορφη γυναίκα. Μιάν ημέρα ήθελε να
πάει στ' Ακρωτήρι κ' επειδή φοβήθηκε μπας
και του πειραζόνε οι καλόγεροι την παπαδιά,
της έραψε λέει - κατά την παλιά συνήθεια που
έβαζαν ζώνες στις γυναίκες, όντεν έφευγαν οι
- γ - άντρες στο μπόλεμο και τσι κλειδώνανε
εκεία... ένα πεδούλι (*) κάτω από την κοιλιά
της.

Όντεν εφτάσανε στο Ακρωτήρι, τους καλο-
δέχτηκαν και τους έκαναν πλούσιο τραπέζι.
Οι καλόγεροι καταφέρανε να μεθύσουνε τον
παπά που το' τσουζε, και γλήγορα έπεσε σε

☞ συνέχεια στη σελίδα 5

☞ συνέχεια από τη σελίδα 1

τη συμπεθέρας που μας ήβρηκε. (Ας πούμε πως ετέλειωσε, γιατί δε θα 'χει τελειωμό το μπαταλαλήτο της γυναίκας. Και τη νύχτα, κοιμησμένη θα τα θυμάται και θα ξυπάται στον ύπνο τ'ζη, να μεταθέτει και να ψαλιδοκόβει. Βάστα, Μανούσο, βάστα, μπόρα' ναι κι ετούτη και θα περάσει, ως επεράσανε και του ταξιδιού οι έργοις και τα πάθη.

Π' ούλο το καλοκαίρι μ' εσαράκιζ' η γρα και μ' αγρίευε, μ' γω' παίρνα το σβαρνά μου και το ρίφι και κατηφόριζα για τ' αμπέλι και το περβόλι, και την άφρηνα να μπαταλαλεί με τον πετεινό και τ' όρνιθες.

Aλλαξε τότες το βιολί και μ' αρχινά τσι χαλιφιές και τ' αναλαθιές:

- Σήκω αντράκι μου, σήκω Μανουσάκι μου μυριστικό, να μπεις στη Χώρα να πουσούνσεις τα υποδήματά σου και να μπαρμπεριστείς σε μπαρμπέρη τεχνίτη, στη πολυτελείας.

- Κούρεψέ με γαμουλιώτικα, να του πεις, γιατί παντρεύω τσι κόρες μου τον άλλο μήνα στην Αθήνα.

- Νωρίς είναι, μπρε, από δα.

- Ούλα την τελευταία ώρα τ' αφήνεις, μου κάνει τότες, και πάει ν' αγριέψει, μα μετανοώνει και μου το ρίχνει πάλι στσι μαλαγανιές και στσ' ανοστιές:

- Σήκω αντρουλιό μου, σήκω Μανουσιό μου, φως των αμαθιό μου! Σήκω να κατεβείς στο μαγατζέ να ετοιμάσεις τσι νταρμετζανοπούλες και τα κουρουπάκια για τσι τσικουδιές και τα μέλια που θα βαστούμε τω συμπεθέρω και των κουμπάρω, κι εγώ θα σπω τα καρύδια.

- Ντα των κοπελιώ, μωρή, δε θα βαστούμε από τούτα να;

- Δεν τα πίνουνε' δα, καλότυχε, αυτάνα τα πιωτά, μηδέ τρώνε μέλια και καρύδια οι καινούργιοι. Γιατί παχαίνουνε, λέει, και τα πάχη φέρωνν αμάχη τ' αγγούρ' αντρώγυνα, που πρέπει να δείχνουν υπάκουα σ' ό,τι τα διατάσσουνε οι μόδιστροι, οι ρούλες κι οι κορομηλούδες και τα πουτανάκια του γυαλιού.

☞ συνέχεια από τη σελίδα 4

βαθύ ύπνο. Τότε σας δε χάνουνε καιρό και περιποιούνται ιδιαίτερα την παπαδιά. Ε, σαν εβράδωσσε, λέει, κι ο παπάς εξύπνησε, αποχαιρετήξανε και βάλανε πάλι το δρόμο μπροστά τους. Έτσι που πηγαίνανε, λέει ο παπάς σε μινιά στιγμή:

Είδες, γυναίκα, περιποίηση που μας έκαναν οι δούλοι του Θεού; Κι η γυναίκα τ' απάντησε στενάζοντας:

Είντα δούλοι και ξεδούλοι! Εξεγράψαν το πεδούλι!

Θάλεια Καλιγιάννη

*πεδούλι = μια λουρίδα πετσι.

**Τση Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο τα περβόλια
ο Χαράλαμπος Ελευθεροπολίτη**

ίξιο' χε μωρ' ο δαίμονας η γρα! Γιατί την παραμονή του γάμου αναμαζωχτήκαμε οι δικολογιές κι οι γνώριμοι των κοπελιώ στο σπίτι του μεγάλου μου γιου στην Αθήνα για τα προγαμουλιώτικα κεράσματα, να ευχηθούμε στα καινούργια αντρώγυνα που την ταχινή θαν επαντρεύαμε, και θαν εφεύγαν ευθύς, κατά το έθιμο στσι πολιτείες, για το ταξίδι του "μέλιτος", ως το

Ίδιος μ' ετούτον το λεβέντη κρητικό ήταν κι ο Μανούσος στα νιάτα του, ολόιδιο και το μπλάβο ντου σαλβάρι, που του 'ραφε ο Μπαλαντίνος, κι εστάθηκε γαμπρός. (Φορεσιά κρητική. Υδατογραφία. Περίπου 1930. Μουσείο Μπενάκη).

λένε, να περάσουνε και το σωλήνα του μέλιτος, καθώς τότε γράφει ο Καστρινός γραμματικός (ε, παντέρμοι παλιοί καιροί της φτώχειας και της γλύκας! Π' από βραδύς του γάμου μου έσπερνα κοπέλια, και το δε πρῶι, λουμπίνους και ροβίθια...).

Στη σάλα του σπιτιού, το λοιπόν, ήμαστανε καθισμένοι και γύριζ' η νύφη μου στσι πατούλιες των καλεσμένων μ' ένα καρότσι με γυαλιστερά πόδια φορτωμένο μπουκάλια και χιόνι σαν τ' αντίδερο κομμένο, και σ' ερώτα είντα επιθυμεί η όρεξή σου: Τζίνι, λέει, βότικα, βίσκι. Και σ' είντα μάρκα είναι συνηθισμένος ο κάρδας σου: Μπαλαντάνι - Μπαλαντίνο, γή Τζόνι. Τούτα τα ονόματα τα' μαθα απ' όξω κι ανακατωτά, γιατί θυμήθηκα το γέρο Μπαλαντίνο της Χώρας, απού μου' ραφε το τσόχινο μπλάβο σαλβάρι, που' βάλαι όντεν εστάθηκα γαμπρός. Και το Τζόνι τόμαθα κι ευτό, γιατί θυμούμουνε τον

Τζώνη τον Αμερκανό, ως εμετονόμασε η ζάβαλη η γυναίκα ντου τον άντρα τ'ζη, το Γιάννη το Σκορπιό (Σκορπιδάκις εγράφουντανε στα μητρώα), μ' αυτή' ναι άλλη ιστορία κι άλλης ώρας ανάγνωσμα. Ρωτά με, γιατί' απού λέτε, η νύφη μου:

- Είντα θα πιεις, πατέρα;

- Πράμα, παιδί μου, δεν πίνω. Μόνο να' χεις την ευχή μου, και το ίδιο κάνει, τ' είπα. Γιατί ντράπηκα τσι ξένους αθρώπους και πολιτείας, έτσα ως τσι θώρουνα λουσάτους και λουστραρισμένους, στα επίσημα ντυμένους και βαμμένους, να γυρεύω τσικουδιές και πράμα μπενουζία γή κολουμπάδα για μεζέ. Πράματα που δεν είχανε βέβαια θέση σ' εκείνα τ' ακριβά μπουκάλια στα χρυσόχαρτα τυλιγμένα και ζωγραφισμένα με του κόσμου τσι ζωγραφιές, να σου γητέφουνε τ' αμάτι και να σου γλυκοσαλίσουνε, πριν τσι δοκιμάσεις, τον ουρανίσκο, να γυρεύεις να τ' αγοράσεις, να σου χάψει τον παρά ο σουπερμαρκέτης...

Μα με το να πω της νύφης μου, πράμα δε θέλω, θαν εσεφέτηκε, δίχως άλλο η κοπελιά, πως, γέρος είναι, κιανένα μαραφέτι θα του' ναι πειραγμένο και θα του' χουν απαγορευμένο οι γιατροί το πιωτό. Κι εμπήκε στη διπλανή κάμερα του μωρού (εδά στα μεγάλα σπιθια, μωρό, γέρος, μεσοκαιριτής, έχεις την κάμερά σου, κι ό,τι επιθυμεί η καρδιά σου κάνεις: Κουλουμούντρια, άνε σου καπνίζει αρχίζεις, ρανίζεις, σφυρίζεις, ρουχαλίζεις, την ασκομπαντούρα σου παίζεις, κι ό,τι άλλο ερχόχερο θέλεις πασπατεύεις).

Επήγε, ως σας ήλεγα η νύφη μου στη διπλανή κάμερα, κι είντα μου' φερε, θαρρείτε; Ένα πιατελάκι... ρυζόγαλο του ... μωρού! Κι είντα καλή ώρα να κάμω, έκασσα και τ' φαγα κι είπα και φχαριστώ κι επήρα και το ποτήρι κι εσηκώθηκα ορθός να ευχηθώ και να τσουγκρίσω με τσι καλεσμένους το ποτήρι το νερό...

- Ποιος μωρέ; Εγώ ο Μανούσος ο Τσίκουδας, ως μ' ονοματίσαν από τούσες απού καζάνιαζα κι εδοκίμαζα το πρωτοράκι με τον μαστραπά.

- Ε, παντέρμα μου νιάτα... Κι εδά να πίνεις, Τσίκουδα, νερό, σαν του γλυκού νερού το βορθακό, και να σου πρεσβεντάρουν για μεζέ ρυζόγαλο λαπά μωρέ, αντί για το γαρδούμι και το σπληνάντερο, που σου' χανε στην αθρακιά του καζανιού ψημένο οι θυγατέρες.

Εγώ, μωρέ ο Μανούσας τ' Αποκορώνου, απού το πάτημα του στιβανιού μου με την μπροκαδούρα, όντεν εχόρευα στο μαρμαρένιο αλώνι μου των Καμινιό, εγροικούντανε ως την Πλατεία των Αρμένω. Και:

Από κράχτης πετεινός,

πρώτος στη γειτονιά μου,

αβορθακός να καταστάω

εδά στα γεραθειά μου!

Χαιρετώ σε, αναγνώστη μου, και ξιάσου:

Γλέντα τον ψεύτη το ντουνιά γιατί' ο

καιρός διαβαίνει.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

του Γ. Μαράντη (Καφετζάκη)

Λίγες μέρες προτού να φτάσουν τα Χριστούγεννα ύστερα από τον πόλεμο είχα κατεβεί στην Κρήτη. Έλειπα πολλά χρόνια. Όταν έφυγα τότε από κει, την είχα αφήσει με επουλωμένες τις παλιές πληγές της και με την ήρεμη και ευτυχησμένη ατμόσφαιρα που διακρίνει τους ανθρώπους της, όταν δεν γίνονται πόλεμοι και τα σπαρτά πρασινίζουν στα καλλιεργημένα χωράφια τους, και οι ελιές, οι πορτοκαλιές και τ' αμπέλια της, με την θάλλουσα σιλουέττα τους, μαρτυρούν την παρουσία του ειρηνικού μόχθου της φροντισμένης τους καλλιέργειας. Τώρα όμως είχε μεσολαβήσει η Κατοχή και οι συμφορές της. Τα χωριά τα πιο πολλά ήσαν άλλα ολότελα καταστρεμένα κι άλλα έφερναν τα σημάδια του Καταχτητή, που πέρασε. Τα χωράφια ύστερα από την εγκατάλειψη, είχαν αρχίσει τώρα να καλλιεργούνται πάλι, από τα λιγοστεμένα χέρια που αφήκε ο πόλεμος, όμως εκείνο που δεν μπόρεσε να θίξει μήτε ο πόλεμος μήτε η Κατοχή, ήταν το Κρητικό κέφι και η φιλοξενία και η καλή καρδιά, που κληρονομημένα μεταδίδονται εκεί κάτω από τη μια γενιά στην άλλη. Αυτά και οι अपαραβάτοι νόμοι των θρησκευτικών μας εθίμων θα μείνουν ακατάλυτα όσο θα υπάρχει η Κρήτη.

Είχα αποφασίσει να κάμω κοντά στους δικούς μου τα Χριστούγεννα στην πολιτεία, που ήταν και απαίτησή τους, μα ο σύντεχνός μου, ο Σκοτιδομανώλης, που έμαθε τον ερχομό μου, έφτασε τρεχαπετάμενος από το χωριό να με καλέσει.

-Και ίντα λογάται, σύντεχνε, πως θα κάμεις Χριστούγεννα στη χώρα; Ντα να καταλάβης θες πράμμα; Δε γατέω γω! Στο χωριό σ' ανημένονε το δίχως άλλο, η συντέκνισσα κι η φιλιότσα σου κι όλοι οι χωριανοί, να σε δούνε ύστερα από τόσανά χρόνια. Ετσά θα θυμηθής και τα παλιά σου και θα δης και τσι καταστροφές του τόπου από τσοι Γερμανούς...

Ε! ναρθώ θέλω, σκιάς σύντεχνε! Εκάντισές με! Ναρθώ θέλω να σασεδώ όλους!

-Ετσά γειά σου! Ίντα μέρα χ'ομε σήμερα; Δευτέρα; Την Πέφτη είναι τα Χριστούγεννα. Το λοιπόν την Τετράδη, τη παραμονή, δα ξανάρθω για το χατήρι σου με δυο μουλάρια να σε πάρω. Μα για ξάνοι(ξε); Να μη μου τη σπάσης;

-Ίντα! κοπέλλια είμαστε δα σύντεχνε; Ο λόγος είναι λόγος!...

Ο Σκοτιδομανώλης, ο σύντεχνός μου, ήταν ένας καλός νοικοκύρης στο χωριό και καλό παλγκάρι. Οι Γερμανοί σ' όλη την Κατοχή τον κυνηγούσαν μα αυτός είχε διώξει τα παιδιά του από το χωριό και είχε βγει στο βουνό με

δυο Νεοζηλανδούς που τους φιλοξενούσε. Του 'καψαν το σπίτι και το ληστρίβι του, μα αυτός σαν έφυγαν οι Γερμανοί τα ξανάκτισε πάλι. Λεβέντης χορευτής γεμάτος κέφι και καλωσύνη...

Την Τετάρτη κατά το απόγεμμα ξεκινούσαμε καβάλα σε δυο μουλάρια για το χωριό. Ο δρόμος ήταν άθλιος κι ο ουρανός απειλούσε βροχή, το χρώ αρκετά τσουχερό κι ο σύντεχνος κάθε λίγο έβγαζε το μπουκάλι με το κονιάκ και μου 'δινε να πιώ...

-“Να σφιζώμε θέλει μια, σύντεχνε για το χρώ!”

Η Πλατυτέρα των ουρανών. Τοιχογραφία στον τρούλο του Αγ. Νικολάου Αρμένων.

Σ' όλο το δρόμο μου μιλούσε για τις συμφορές της Κατοχής.

“Εκεί που θωρείς, έχουνε θαμμένους δέκα, από τσοι τουφεκίσανε” - “Σ' ετούτανε τα χαλάσματα ήταν το μετόχι του Ανεστακωνσταντή που το κάψανε οι Γερμανοί και σκοτώσανε κι αυτό και τσοι δυο γιουούς του”.

-Θωρείς κεινέ την πλαγιά; εκεία εκουτσοκορφήσαμε κι εμείς, απάνω από εκατό αλεξιπτωτιστές, μα ήσανε πολλοί οι αναθεματισμένοι και δεν είχαμε και τουφεκία, κι ετσά μας επήρανε την Κρήτη αλλοιώς...

Εσουρούπωνε πια όταν μπαίναμε στο χωριό, μα από μακριά ακόμη ακούαμε άγριες φωνές χοίρων.

-Ακούς μουγκρές, σύντεχνε; με ρώτησε ο Σκοτιδομανώλης. Όλοι σφάζουνε απόψε τσοι χοίρους των κι έχεις να φας απάκια και λουκάνικα και σύγκληνα από θα σκάσεις.

- Άκου να σου πω, σύντεχνε! δεν έχω σκοπό να ξαναπάθω τα ίδια που 'παθα στη βάρφτιση του κοπελιού σου από έκατσα μια εβδομάδα στο κρεβάτι κι ήφερα και γιατρό. Σου το λέω από δα να μη με βιάζεις να τρωγοπίνω γιατί. Θεοψυχά μου, θα σκωθώ να φύγω!

-Σκούρα θα τα δης, σύντεχνε, να φυγεις! Ο ζόρες ήτονε να σε φέρω, μα εδά θα 'χεις κακά ξεμπερδέματα! Κα ίντα λογάσαι πως δε θα περάσωμε απ' όλα τα σπίθια του χωριού να δοκιμάσωμε το χοίρω τως; Οι άνθρωποι τσοι σφάζουνε πρώτα-πρώτα για τσοι ξένους. Κι απόί μην φοβάσαι το νερό μας είναι χωνευτικό...

Και μου βιάζεσαι, λέει, και να φύγεις! Σου το λέω σύντεχνε! Αν δε περάσουνε τα Φώτα δεν έχεις να το κουνήσεις!, Με κακό άνθρωπο ήπλεξες!...

-Με τις απειλές αυτές του σύντεχνου που μου επρομηνούσαν συμφορές, είχαμε φτάσει στο σπίτι. Η συντέκνισσα και η φιλιότσα μου το Ρηνίό μια κοτσάμ' κοπέλλα τώρα με τα γελαστά τους πρόσωπα ολόχαρες μας υποδέχτηκαν.

-Καλώς ωρίσετε! καλώς εκοπιάσετε! Μαύρια μάθια εκάμομε να σάσε δούμε!

-Να πα να γυρεύγεις, γυναίκα, είπε ο σύντεχνος κιανένα σκονί να τότε δέσωμε γιατί λέει θέλει να φύγει ογλήγορα.

-Ίντάκαμε λέει; εφώναξε η συντέκνισσα αγριεμένη, κακό τόπο edιάλεξες, σύντεχνε νάρθεις, άνε βιάζεσαι. Μα ως φαίνεται το λες στα χωράτά...

Το φαγοπότι άρχισε με ορεκτικά τσικουδιά 90 βαθμούς και σταφίδες, αμύγδαλα και

καρδία και... "πίνε σύντεκνε" και εξελίχθηκε σε σαρακοσιανά φαγητά λόγω της σρακοστής με χολχούς και χόρτα και κρασί πρωτόνοιχτο, για το χατήρι μου"...

"Τη ταχινή θα βγάλουμε το άχτι" εβεβαίωσε ο σύντεκνος οδηγώντας με στην καλοστρωμένη "πεζούλα" κοντά στο τζάκι.

-Άνε θες κι άλλη ανάπλα σύντεκνε να μου το πης, είπε η συντέκνισσα καληνυχτίζοντάς με, κι εμείς δε θα κοιμηθούμε απόψε, γιατί δεν ετελειώσαμε τσι δουλειές μας".

Και πραγματικά πολλή ώρα ως που να με πάρει ο ύπνος άκουα στη διπλανή κάμαρα να τεμαχίζουν το χοίρο, να γεμίζουν τα λουκάνικα και έξω στην αυλή να φουρνίζουν και να ξεφουρνίζουν τα φτάζυμα που μוסκοβολούσαν...

"-Βάστα, σύντεκνε, κι οι καμπάνες παίζουνε! Ο σύντεκνος η συντέκνισσα και το Ρηγιό, νύχτα ακόμη είχαν τελειώσει τις δουλειές τους και φορούσαν κιόλα τα γιορτινά τους.

Κι όλοι μαζί σε λίγο ξεκινούσαμε για την εκκλησία. Στο δρόμο ο σύντεκνος με ρώτησε:

-Θαρρώ πως ψάλλεις σύντεκνε;"

-Δεν ήκαμα ποτέ μου τέβια δουλειά! σύντεκνε!

-Ντα πως ήψαλες στη βάφτιση το "Όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθητε";

-Αυτό το πρωτόλεγε ο παπάς κι ακολουθούσα κι εγώ...

-Δε γατέω γω απόψε θα πεις το "Χριστός γεννάται". Στο χωριό είναι παλιό έθιμο να το πρωτολέη ο ξένος που βρίσκεται στην εκκλησιά.

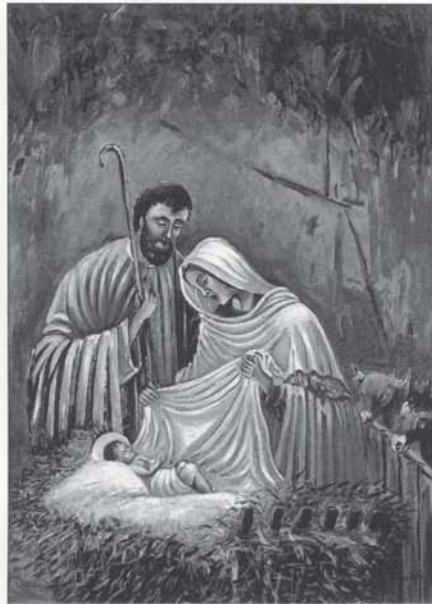
-Και σα δε κατέω να ψάλλω;

-Σε μένα θα τα λες εδά σύντεκνε τουτανά; Να το πεις θες και θα πιείς και κρυγιό νερό!

Ενόμισα πως αστειευότανε, μα μόλις μπήκαμε στην εκκλησία και ανάψαμε τα κεριά μας και προσκυνήσαμε ο σύντεκνος μ' άρπαξε από το χέρι και σπρώχνοντας τον κόσμο με ωδήγησε ως το χορό των ψαλτών που έψαλλε κείνη την ώρα τον Όρθρο. Εφώναξε τότε τον επί κεφαλής ψάλτη και τούπε με σιγανή φωνή: "Να σου συστήσω τον σύντεκνό μου. Είναι ο ξένος μας απόψε, μόνο βάλε τονε στο στασίδι να πη το "Χριστός γεννάται...". Μου φάνηκε πως έπεσε η εκκλησία και με πλάκωσε. Άρχισα να διαμαρτύρωμαι στον αρχιψάλτη: "Σας βεβαίω πως δεν ξέρω! δεν έψαλλα ποτέ μου..." Μα ο σύντεκνος θυμωμένος επενέβη: "Μη τον ακούς! αυτός κάνει τα μουτσουτσούνια του!" και απομακρύνθηκε φτιβυρίζοντας στους εκκλησιαζόμενους που πλησίαζε: "Ο σύντεκνος μου θα πει απόψε το Χριστός γεννάται!..."

Ποτέ στη ζωή μου δεν είχα βρεθεί σε δυσκολότερη θέση. Προσπάθησα να πείσω τον αρχιψάλτη άλλη μια φορά πως δεν ξέρω να ψάλλω, αλλά αυτός με κύτταζε με ειρωνικώτατο βλέμμα χαμογελώντας, σαν να μούλεγε "... αλλού να τα λες αυτά..." Η καταδίκη ήταν οριστική έπρεπε να πω το τροπάρι! Στο μεταξύ το πυκνό

εκκλησίασμα είχε πληροφορηθεί χάρις στη φροντίδα του συντέκνου μου το... μελούμενο γεγονός και με κύτταζαν όλοι άντρες και γυναίκες. Έξαφνα ο αρχιψάλτης μου φωνάζει: "έτοιμος, εγώ θα κρατώ το ίσο" και μου παρουσίασε ανοιχτό ένα βιβλίο με νότες εκκλησια-

στικές που δεν καταλάβαινα τίποτε! "Ομπρός", μου φώναξε επιτακτικά. Ο ιδρώτας έτρεχε από το πρόσωπό μου ποτάμι, τα είχα κυριολεκτικά χαμένα. Ένοιωθα όλα τα μάτια νάναι καρφωμένα πάνω μου και να με κυττάζουν, και άνοιξα το στόμα μου: Θεία έμπνευση μου θύμησε πάνω κάτω τον ήχο στην αρχή... "Χριστός γεννάται!" φώναξα με δύναμη και σα να πήρα θάρρος τράβηξα παρακάτω όταν ακούω τον αρχιψάλτη να μου λέει: "Πρόσεχε, ήλλαξες τον ήχο!" "Βοήθα μωρέ διάολε!" του λέω και... το αποτελείωσε αυτός...

Το εκκλησίασμα στην αρχή φάνηκε έκπληκτο, μα ύστερα άρχισαν όλοι να κρυφογελούν και να με κυττάζουν σα να μούλεγαν. "Με τσ' υγιείς σου!"

Είχα χάσει το κέφι μου κι εύρισκα τον εαυτό μου μειωμένο μα κι είχα μετανοιώσει που άκουσα νάρθω στο χωριό. Ο σύντεκνος βέβαια δεν μούκαμε λόγο για την ψαλτική μου ανικανότητα, ούτε οι άλλοι στο σπίτι, μα μόλις καθήσαμε στο πλούσιο τραπέζι που μας περίμενε αντί άλλης προσευχής ο σύντεκνος άρχισε με μελωδικώτατη φωνή κάνοντας και το σταυρό του να ψάλλει σοβαρότατα το "Χριστός γεννάται..." Όταν τέλειωσε μου φάνηκε πως χαμογελούσε μα δεν πρόφτασα να το καλοσκεφτώ γιατί η συντέκνισσα μου σέρβριρε σ' ένα τεράστιο πιάτο τη μισή χοιροκεφαλή λέγοντας: "Όλη θα τη φας σύντεκνε!" Το ποτήρι μου δεν πρόφτανε ν' αδειάσει κι ο σύντεκνος το ξαναγέμιζε αμέσως λέγοντας χαρακτηριστικά. "Πίνε σύντεκνε να πάει η πίκρα κάτω!" Έκανα φυσικά πως δεν πρόσεχα αυτή την παραπετριά κι επρόσεχα την ατελειώτη

σειρά των πιάτων που σώριαζε μπροστά μου η συντέκνισσα από εκλεκτότατα φαγητά... Είχα χορτάσει, είχα παραφάει μάλιστα όταν άρχισαν να καταφτάνουν οι προσκλήσεις.

"-Να πάρεις λείε το σύντεκνό σου και να περάσετε από το σπίτι να πάρετε ένα μεζέ!"

Ο μεζές αυτός εσήμαινε ένα άλλο ολόκληρο τραπέζι που έπρεπε να το "τιμήσεις" τρώγοντας πιάτα ολόκληρα και πίνοντας αδιάκοπα! Και δεν είχε τελειώσει η πρώτη πρόσκληση και ακολούθησε και δεύτερη και τρίτη.

-Να πάμε θέλει σ' όλους, σύντεκνε, είπε ο Σκοτιδομανώλης ετοιμαζόμενος...

-Να πάμε να δοκιμάσωμε το χοίρο τως και να τώνε πούμε και το "Χριστός γεννάται, είπε ο σύντροφος μειδιώντας, μόνο βάστα απάνω!

-Για όνομα του Θεού σύντεκνε, εγώ πάω να σκάσω από το χορτασμό και μου λες;

Θωρείς τη τη διχαλόβεργα, ό,τι σου λένε να κάνεις! ακούς; μου απήντησε απειλητικός.

Επήγαμε βέβαια και στο πρώτο και στο δεύτερο σπίτι όπου αντικρύσαμε τραπέζια στρωμένα με του κάθε είδους χοιρινούς μεζέδες και άρχισα να πιστεύω με την επιμονή όλων να τρώω και να πίνω, ότι οριστικά θα εξουθενωθώ...

Όλη σχεδόν η μέρα επέρασε σε τέτοιου είδους επισκέψεις... Ναρκωμένος από το φαγητό και το πιωτό έσερνα τα πόδια μου, όταν αποφάσισα να προσπαθήσω να γλυτώσω.

-Σύντεκνε, του είπα, η κεφαλή μου πονεί και καλά 'να μπλειό να πάμε στο σπίτι.

Ιντά καμε, λείε; Εμείς θα πάμε να σου Ντρετονικολή το σπίτι απούναί ο πρώτος κυνηγός του χωριού και θα... φάμε λαγούς και πέτριδες, μόνο, σάλευγε! κι άνε πονεί η κεφαλή σου να πας να τη βάλεις εκείε αποκάτω στη βρύση και με το κρυγιό νερό θα ξεπονέσει!...

Όταν πια κατά το δειλινό, εφτάσαμε στο σπίτι εγώ είχα πάρει οριστική απόφαση: Θα το σκούσα κρυφά και θα πήγαινα στο πρώτο χωριό απ' όπου θάπαιρνα ένα μούλαρι να με πάει στη χώρα... Έτσι αφού αναπαύτηκα λίγο στο σπίτι κι επωφελήθηκα της προσωρινής απουσίας του συντέκνου με πρόφαση πως θα πήγαινα στα περβόλια να μου φυθήξει αέρας άρχισα να τρέχω τον κατήφορο. Φαίνεται όμως πως μ' είδε κανένας χωρικός καθώς έφευγα και ειδοποίησε τον σύντεκνο. Έτσι καθώς βιαστικά εξακολουθούσα το δρόμο μου άκουσα τις φωνές του συντέκνου από ψηλά που είχε πάρει μαζί του κι άλλους χωριανούς και καθώς με καλούσαν να γυρίσω, μ' έβαλαν στις πετρίες και μου πετούσαν τεράστιες κοτρώνες κ' η φωνή του συντέκνου αντιλαλούσε: "Γύρισε σύντεκνε, κ' ο Τυροδημήτρης έχει απόψε χορό". Και οι άλλοι προσθέτανε: "Άντες να μάσε ψάλλεις πάλι το "Χριστός γεννάται..." Εγώ όμως είχα γλυτώσει οριστικά γιατί από τη μια μεριά είχα ξεμακρύνει πολύ κι από την άλλη οι διώκτες μου δεν στεκότουσαν στα πόδια τους από το πιωτό και δεν μπορούσαν να με κυνηγούν...

Η εκδήλωση για τον Κ. Κριτοβουλίδη Τα κείμενα που παρουσιάστηκαν

την εκδήλωση της 7^{ης} Απριλίου 2002 που έγινε στην «Κρητική Εστία», εκτός από την ομιλία «Ο Κυριακός – Καλλίνικος Κριτοβουλίδης και οι “Φυλλάδες για τζοι Τούρκους τζή Κρήτης” του 1858», περιλήψεις της οποίας παρουσιάσαμε στα δύο προηγούμενα φύλλα της «Ελευθερόπολης» (αρ. 25,26), το πρόγραμμα περιελάμβανε και απαγγελία αποσπασμάτων από τις «Φυλλάδες» καθώς και από τα λαογραφικά κείμενα του Κριτοβουλίδη, αλλά και από το ύστερο, το ελάχιστα γνωστό, αλλά πολύ σημαντικό έργο του «Βίος Βασιλείου Χάλη». Το μέρος αυτό παρουσίασε η φιλόλογος Ελένη Τσιτσιρίδη – Γαβριηλίδη, η οποία, με την ωραία, την «έναυλο και ηδεία» φωνή της, ως θα την αποκαλούσε, αν ζούσε και την εγριούσε, ο Κριτοβουλίδης, έδωσε πνοή και ζωή στα πολύτιμα αυτά και πολλαπλώς χρήσιμα κείμενα του 19^{ου} αιώνα, που για πρώτη φορά ακούγονταν σε δημόσιο χώρο και σε τόσο πυκνό ακροατήριο.

Εμείς εδώ θα καταχωρίσουμε σήμερα μικρά μόνο αποσπάσματα από τις «Φυλλάδες», και, αν ο περιορισμένος χώρος το ανεχθεί, δύο επιστολές Τουρκοκρητικών του 1821, τις οποίες περιέλαβε ο Κριτοβουλίδης στον «Βίο Βασιλείου Χάλη».

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ «ΦΥΛΛΑΔΕΣ ΤΟΥ 1858»

ο πρώτο απόσπασμα είναι μεταγραφή του «Πάτερ ημών» στην μητρική του λαλιά, στη γλώσσα δηλαδή της καρδιάς, ενός κειμένου συνφρασμένου με την ψυχοσύνθεση του Ρωμιού – και οι Τουρκοκρητικοί, το είπαμε ήδη, είναι «ρωμιογυρίσματα» οι πλια πολλοί. Και δεν είναι τυχαίο που επιλέγει ο Γέρος από τις δύο παραλλαγές, του Ματθαίου και του Λουκά, όχι μόνο την πιο γνωστή κι αγαπητή, λόγω της συχνής απαγγελίας της στους ναούς, αλλά και την πλέον ιδανική σε γλωσσική δομή, ευθυβολία, λιτότητα και περιεκτικότητα, όπως είναι αυτή του Ματθαίου.

Και η μεταγραφή του Κρητικού, όπως θα το διαπιστώσετε αμέσως τώρα, διατηρεί την απλή, λιτή δομή και τον ρυθμό του πρωτοτύπου, με εντυπωσιακή κι αυτή επιλογή και οικονομία μέσων, έτσι που ο παλιός μας γέρω γραμματικός, όχι μόνο δεν προδίδει το πνεύμα του λόγου του Ιησού και το γράμμα του Ευαγγελιστού, αλλά τα αποδίδει πιστά, με την απλότητα την άνεση και τη χάρη του άδολου λαϊκού λόγου, που μόνο ο Μάξιμος ο Καλλινοπολίτης, του 1600, είχε πετύχει, μεταγράφοντας εκείνος – με την ευχή μάλιστα και την προτροπή του μεγάλου Κρητικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλου Λούκαρη (1572 – 1638) – ολόκληρη την Καινή Διαθήκη «εις απλήν διάλεκτον και γλώσσαν κοινήν», όπως ο ίδιος γράφει, «οπού να ημπορεί να τα γρικά καθείς διαβάοντάς τα, να καρποφορείται εκείνα οπού είναι γραμμένα και να ωφελείται εις την ψυχήν».

Γράφει λοιπόν ο «Γέρω Κρητικός» απευθυνόμενος στους Τουρκοκρητικούς:

«[...] Μ' αφού σας είπα τα γράφει το Κοράνι, ας σας επώ και τα γράφει το Ευαγγέλιο.

Το Ευαγγέλιο λέει: «Ένας από τζοι μαθητάδες είπε του Ιησού Χριστού, Κύριε, δασκάλεψέ μες

πώς να κάνωμε ντοά (προσευχήν), κι ο Ιησούς τως είπε, όντας κάνετε προσευχή να λέτε.

«Πατέρα μας που είσε στους ουρανούς, αγιασμένο νάναι τ' όνομά σου, ας έλθη η βασιλεία σου, ας γενή το θέλημά σου ως καθώς στον ουρανό έτζι κι' απανοθιό στη γης. Το ψωμί μας το σημερνό δός μας σήμερα. Και συγχώρησέ μας τζή αμαρτίας μας, για να συχωρούμε και μεις τω χρεωφειλετώ μας. Και μη μας αφήσεις σε πειρασμό, παρά ξεμίστεψέ μας από το πονηρό. Αμήν».

Ετούτη τη προσευχή κάνωμε μεις, όλο του κόσμου οι Χριστιανό: μα ο Μοχαμμέτης λέει, πως η προσευχή τω Χριστιανώ είναι κοιζουλάδα μοναχή». Βέμα ντοά ελ κιαφίρινε, ίλλα φι τζεζάλ». Πιστεύετέ του Αγάδες, αν αγαπάτε!

Το Ευαγγέλιο λέει, «Μακάργιοι εκείνοι: που λυπούνται, γιατί αυτοί θαύρουνε παρηγοριά.

«Μακάργιοι εκείνοι που είναι ήμεροι, γιατί αυτοί θα κληρονομήσωσι τη γη.

Μακάργιοι εκείνοι που πεινούσι και διψούσι για δικαιοσύνη, γιατί αυτοί θα χορτάσωσι δικαιοσύνη.

Μακάργιοι εκείνο που κάνουνσι ελεημοσύνη, γιατί αυτοί θ' απολάψουσιν ελεημοσύνη.

Μακάργιοι εκείνοι πούχωσι τη καρδιά καθαρή, γιατί θαδούσι το Θεό· (και μπορεί Τούρκος που σφάζη τζοι Χριστιανούς, μόνα και μοναχά για να κάμη το λόγο του Κορανίου. «Ακτελούχ – μουσχρίκινε κέαφετχεν», νάχη τη καρδιά του καθαρή»).

Αγαπάτε, λέει ο Χριστός, τζοι οχρούς σας και κάμετε καλό σε κείνους που σας μισούσι, γιατί αν αγαπάτε κείνους που σας αγαπούσι τι μισθό θα έχετε;

Όντας κάνετε λεημοσύνη να μη ξεύρη η ζερβιά χέρα σας, ήντα κάνει η δεξιά, παρά μόνο ο Θεός να το κατέχη.

Ελάτε σ' εμένα, λέει ο Ιησούς Χριστός, όλοι οι

αποσταμένοι και οι βαρφορτωμένοι, κ' εγώ θα σας αναπάψω.

Σηκώστε το ζυγό μου απάνω σας, και μάθετ' από μένα πως είμαι ήμερος και ταπεινός στη καρδιά, κ' η ψυχή σας θ' απολάβη ανάπαψη, γιατί ο ζυγός μου είναι καλός και το φορτίο μου ελαφρό».

«Ν' ΑΓΚΑΛΙΑΣΤΟΥΜΕ ΣΑ ΜΙΑΣ ΜΑΝΑΣ ΚΙ ΕΝΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΙΑ»

Ακούστε τον τώρα το «Γέρο» πώς τα λέει, «φρόνιμα κι αδερφικά» στους «συμπατριώτες μου Αγάδες», όπως τους αποκαλεί. (Στ' αποσπάσματα που ακολουθούν, ο Γέρος μιλεί στ' «αγαδάκια» του, και, μια τα σιργοκλεύει, μια τα μαλώνει, τ' αποπαιρνε και τα φοβερίζει, κι ύστερα των αραδιάζει τα είντα' χουνε να ιδούνε τα μάτια τους, ανε «γιαγύρουνε» στους Χριστιανούς):

«Το λοιπό, αγαδάκια, σιργοκλεύω σας να κάμετε αυτό που σας εγράφω, αν είναι θέλημα Θεού τώρα που όλη η Φραγκιά έχει τα μαθιά της επάνω σας: γιατί αν εσάς, εδιόξη να κάμετε κιανένα κακό τω χριστιανώ που είναι στα κάστρα, κατέχετέ το πούρι για σίγουρο, πως θα σας εμπρακάρουνε για την Ανατολή και για την Αραπιά, και διάλε τον ένα σας που θα γλυτώση, γιατί οπού γεννηθεί κι ανατραφεί στην όμορφη Κρήτη, δε ζει ποθές αλλού μόν' έχει κακή τύχη»...

Πατριωτισμό, πατρική στοργή και τέχνη της γραφής καλή, φανερώνουν και τούτα τα αποσπάσματα:

«[...] Γιατί λέω δα απατοί σας μουδέ απ' την Ανατολή ήσαστε, μουδ' από την Αραπιά, μοναχάς ήσαστε γέννημα και θρέμμα τζή Κρήτης, και το αίμα σας είναι Χριστιανικό, και το όμορφα κορμιά και το ζάλο, και το γλυκό σας γέλιο το μαρτυρούσι [...]».

Ο Γέρος κανακείει και συμβουλεύει τα συμπατριωτάκια του τ' αγαδάκια, που κάποια απ' αυτά ίσως νά' τανε και γειτονάκια του, και να παίζανε στα κοπελάτα τους, σ' αυλές και σώχωρα του σπιτιού του, με παιδιά κι εγγονάκια του αμάδες, βάλι και λιθάρι:

«[...] Μόνο μόνο να γιαγύρετε στην πρώτη πίστη σας την αληθινή μόνο μόνο ν' αγκαλιαστούμε, σα μιας μάνας κι ενός κυρού παιδιά [...], μονοτάρου όλα τα καλά θα ρθούνε απ' όλη την Ευρώπη, στην πατρίδα μας απάνω. Κι αν είναι βούληση Θεού και σας εφωτίσει και κάμετε τα σας εγράφω, κατέχετέ το πώς η πατρίδα μας θα γενή το θάμασμα του κόσμου και γανώσκει το ο Θεός, πως τα σας εγράφει η μπένα μου, μεσ' απ' τα σωθικά μου είναι πορισμένα. Και πιβουλλα καμία δεν έχουσι.

“Αφουκρασθήτε το λοιπό, κι ας πιάνη οπού' χει γνώση, για να κατέχη κι αλλουνού απηλογία να δώσι”.

(ΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ)»

Η ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΣΤΗ ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Μεγάλη επιτυχία σημείωσε η εκδρομή που πραγματοποίησε η ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου στις 3 και 4 Νοεμβρίου στη Σιάτιστα, Κοζάνης. Σκοπός της εκδρομής, πέρα του ψυχαγωγικού χαρακτήρα ήταν η συμμετοχή στις εκδηλώσεις απελευθέρωσης της πόλης από τους Τούρκους στο πόλεμο του 1912 - 1913. Στους απελευθερωτικούς αγώνες τότε πολέμησαν και έχασαν τη ζωή τους πολλοί κρητικοί και συνεπαρχώτες μας, όπως ο οπλαρχηγός, Λεωνίδας παπά - Μαλέκος από το Βάμμο, οι Φρεδιανοί Ανδρουλάκης Γιάννης του Κωνσταντίνου που τραυματίστηκε στις 4-11-1912, στη μάχη της Σιάτιστας, και πέθανε στις 16-11-1912, λόγω του τραυματισμού του, στην ίδια μάχη σκοτώθηκε και ο ανιψιός του Καραγιαννάκης Γιώργος του Μάρκου, 18 ετών.

Στην εκδρομή συμμετείχαν 50 Αποκορωνιώτες, οι περισσότεροι εκπρόσωποι συλλόγων και δέκα Κισσαμίτες. Η αποστολή μετά από έγκαιρη συνεννόηση με το Δήμαρχο της Σιάτιστας κ. Σπύρο Γκόγκο είχε συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα Εορτασμού της 90^{ης} επετείου απελευθέρωσης. Έτσι τη Δευτέρα το πρωί 4 του Νοέμβρη, οι Αποκορωνιώτες με το λάβαρο της ομοσπονδίας, ντυμένοι κρητικοί, μεταβήκαμε στο πολιούχο ναό της πόλης. Μετά τη δοξολογία λάβαμε μέρος στη παρέλαση, και στη συνέχεια στο μνημείο Ηρώων, όπου καταθέσαμε στεφάνια, εκ μέρους του Δήμου Βάμμου και της Ομοσπονδίας. Μετά τις καταθέσεις, μεγάλη επιτυχία είχε το παρακάτω ριζίτικο που τραγούδησαν μέλη της ομοσπονδίας, σχετικά με τη μάχη της Σιάτιστας:

Με γέλασε ο Αυγερινός
τ' άστρι και το φεγγάρι
και βγήκα νύχτα στο βουνό
πριχού να ξημερώσει.
Μ' άκουσα πέτρες και κλαδιά
να λένε μοιρολόγια.
Εκλέγανε τσι κρητικούς
απούναι σκοτωμένοι
στη Σιάτιστα τα χώματα
εις τη Μακεδονία.

Στη συνέχεια ο Δήμαρχος παρέθεσε δεξίωση επισήμων και προσκεκλημένων στις εκδηλώσεις. Παρών ήταν δύο υπουργοί 6 βουλευτές, Μητροπολίτες - Στρατηγοί, περιφερειάρχης, Δήμαρχος, Νομάρχης, Μ.Μ.Ε κ.λ.π. Προς το τέλος της δεξίωσης έγινε ανταλλαγή δώρων του προέδρου της ομοσπονδίας και του Δημάρχου Σιατίσης. Ο πρόεδρος της ομοσπονδίας κ. Γιάννης Λεντάρης είχε την ευκαιρία να ζητήσει την άδεια, την βοήθεια και τη συμπαράσταση των τοπικών αρχών, για την τοποθέτηση της

Στη φωτογραφία, σημαιοφόρος ο Λιοδο-Γιώργης από το Παϊδοχώρι, δίπλα ένας Μακεδονομάχος και παραδίπλα ο Γιώργης ο Γιακουμνάκης από το Φρε, και κρητικοπούλες και κρητικοί από το σύλλογο Κρητών Κοζάνης.

προτομής του οπλαρχηγού παπά - Μαλέκου στην πόλη. Με χαρά σε ότι χρειαστεί ηθική και υλική βοήθεια ανταποκρίθηκαν στο αίτημά του ο Μητροπολίτης Σιναίου και Σιατίστης κ. Αντώνιος, η περιφερειάρχης Δυτικής Μακεδονίας κ. Μαρία Σκραφνάκη, καταγωγή Ρέθυμνο, καθώς και ο Δήμαρχος και ο Νομάρχης.

Μετά από αυτή την επιτυχή παρουσία και την εντυπωσιακή συμμετοχή του Αποκόρωνα, μέσω της ομοσπονδίας σ' αυτές τις εκδηλώσεις στη Σιάτιστα, ο πρόεδρος και η ομοσπονδία ζητά την υλική πλέον συμπαράσταση και συμμετοχή για την εκπλήρωση του σκοπού. Από το Δήμαρχο Βάμμου κατά κύριο λόγο, καθώς και των άλλων Δήμων του Αποκόρωνα, το Φιλανθρωπικό Ίδρυμα «Αγία Σοφία» τους Συλλόγους μέλη της, τις εφημερίδες και οποιονδήποτε ιδιώτη ή φορέα μπορεί να βοηθήσει.

Ο Σύλλογός μας και η εφημερίδα μας συγχαίρει και επαινεί την ομοσπονδία και τον πρόεδρό της κ. Γιάννη Λεντάρη για τέτοιου είδους δραστηριότητες.

**Πολλοί 'ναι που πολέμησαν
και γίνανε θυσία
όμως ο Αποκόρωνα
τα έχει τα πρωτεία.**

ΤΕΡΕΖΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Εκπρόσωπος του Συλλόγου των Αρμένων
στην Ομοσπονδία

ευθυμογραφήματα Ο ΨΗΦΟΣ

Ανέ πής μιας κοπελιάς ένα γλυκό λόγο, λέγεται λείει σεξουαλική παρενόχληση. Η σεξουαλική παρενόχληση επί των ημερών μας, τι το πιο φυσικό διώκεται λείει ποινικά, ας όψουνται, εκεί φτάσαμε, ας είναι εδά. Αμ' αυτά που τράβηξα και τραβήξαμε τσι τελευταίες δημοτικομαρξιακές εκλογές όλοι εμείς που δεν είμαστε υποψήφιοι, απ' αυτούς που ήταν πώς λέγεται; κι ήταν φαίγαμε; Χαρακτηριστικό είναι αυτό, που μ' ούλεγε ένας φίλος, ότι στα Χανιά τα μισά Χανιά είναι υποψήφιοι και τ' άλλα μισά υποφέρουν απ' αυτούς - έλεος πια, και παρατηρείται το φαινόμενο ένα μήνα πριν να σε κατακλύζουν όλων των ειδών τα ψηφοδέλτια, και την ημέρα των εκλογών να παρατηρείται λείει έλλειψη σε ορισμένα εκλογικά τμήματα. «Ελλάδα εδώ». Τα ότι τράβηξε κι η κακομοίρα η Λενιά από τον άντρα τση που τ' είχε έτοιμο και σημαδεμένο το ψηφοδέλτιο, και τη τρώγανε ώστε να τη πάει στο δημοτικό σχολείο να ψηφίσει. Το νού σου στο ψηφοδέλτιο, το νού σου στο ψηφοδέλτιο, τσίλεγε και τσι ξανάλεγε, μη το χάσεις; Ξειά σου. Από κοντά την είχε και στο ένα μέτρο μη ξεκουνίσση από δίπλα ντου και χάσει το φακελάκι. Μπαίνει που λέτε κι' αυτή ψηφίζει και βγαίνει, κι ως είχε στη τσέπη τση ρόμπας τση το φάκελο, μόλις βγαίνει όξω του λείει: Να το δα, το 'χασα; Δε το 'χασα; !!!

ΤΕΡΕΖΟΓΙΑΝΝΗΣ
του Χρήστο ο γιος ο μεγάλος

Ο ΜΠΟΥΡΙΚΟΣ Ο ΠΡΩΤΑΘΛΗΤΗΣ

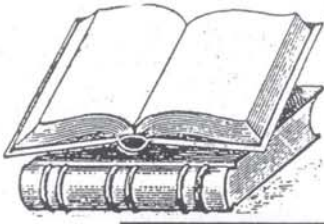

Πρωταθλητής του κόσμου αναδείχθηκε τούτος ο Αρμενιανός Μπουρικός, ως τερατοφύλακας στη πρώτη Διεθνή Ολυμπιάδα

κλώτσου και ποδοσφαίρου ξεκαπίστρωτων τετράποδων γαϊδάρων, που έγινε το περασμένο καλοκαίρι στη Γαϊδουροκυλίστρα των Αρμένων, όπου κέρδισε το χρυσό καπουλοδέτη!

Στο σίτισο, ο διεθνής πλέον Μπουρικός, τη στιγμή που, περίχαρος αποκορούει την μπάλα του αντίπαλου παίκτη.

Από παραδρομή παραλείψαμε τη δημοσίευση της λεζάντας στο «γραμματάσκι» του προηγούμενου φύλλου. Επανορθώνουμε στο τεύχος αυτό.

Βιβλίο

επιμέλεια Χ.Μ.

Μιχάλης Γρηγοράκης Κρητικά Λαογραφικά για τους Μήνες

Χανιά 2002

Ο Μιχάλης Γρηγοράκης, γνωστός άνθρωπος των Γραμμάτων και της Δημοσιογραφίας, μας πρόσφερε τελευταία έναν ακόμα τίτλο της πλούσιας εργογραφίας του: τα «Κρητικά Λαογραφικά για τους μήνες», βιβλίο μεστό λαογραφικού περιεχομένου, με ωραία εικονογράφηση (Σπ. Βασιλείου, Γιάννη Τσαρούχη, Α. Τάσου, Αγήνορα Αστεριάδη, Αλ. Φασιανού, Θ. Βρυζάκη, Θεόφιλου κ.α.), που χάρη στην καλλιτεχνική επιμέλεια της εξαιρετικής Ελένης Σταυρίδη, αποτελεί, εκτός των άλλων, και αισθητική απόλαυση για τον αναγνώστη.

Για το ωραίο αυτό βιβλίο παραθέτουμε αποσπάσματα βιβλιοκριτικής της ιατρολόγου, ποιήτριας και κριτικού της λογοτεχνίας Πόπης Ντουπουλάκη:

[...] Ο γνωστός δημοσιογράφος, ερευνητής και λογοτέχνης, ο οποίος έχει βραβευθεί από τη Γλωσσική Εταιρεία Αθηνών για τη λαογραφική συλλογή του "Τα Φρασεολογικά" πρωτοπαρουσιάστηκε στα Γράμματα το 1963 με την ποιητική συλλογή "Ρίμες Νοσταλγικές". Ακολούθησαν άλλα δύο βιβλία ποίησης και αμέτρητα κείμενα (διηγήματα, λογοτεχνικές, ιστορικές και λαογραφικές επιφυλλίδες κ.α.) στον τοπικό ημερήσιο τύπο. Τα "Κρητικά Λαογραφικά για τους μήνες", δημοσιεύτηκαν κατά συνέχεια στην εφημερίδα "Χανιώτικα Νέα" (της οποίας ο Μιχάλης Γρηγοράκης είναι τακτικός συνεργάτης τα τελευταία τριανταπέντε χρόνια) και εντυπωσίασαν όσους τα διάβασαν.

Είναι περίπου βέβαιο ότι πολλοί αναγνώστες

θα είχαν εκφράσει την ευχή αυτά τα κείμενα να συγκεντρωθούν σε ένα βιβλίο, πράγμα το οποίο έγινε. Αυτό το θαυμάσιο, συλλεκτικό θα μπορούσε να ειπωθεί, έργο με την πλούσια εικονογράφηση και με πλήρη παρουσίαση κάθε μήνα του έτους (ιστορικές πληροφορίες - λαογραφικά δεδομένα) υπάρχει πλέον στα βιβλιοπωλεία της πόλης μας και μπορεί δίκαια να θεωρηθεί απαραίτητο συμπλήρωμα για κάθε ελληνική βιβλιοθήκη.

Με την ωραία, απλή αλλά παραστατική αφηγηματική γλώσσα η οποία χαρακτηρίζει τη γραφή του Μιχάλη Γρηγοράκη μαθαίνουμε για δοξασίες και έθιμα του τόπου μας από τα οποία πολλά έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα και απέκτησαν συμβολική σύνδεση, στην πορεία του χρόνου, με την Ορθόδοξη χριστιανική παράδοση [...]

Κάθε μήνας με τη χάρη και την ομορφιά του, με τις αγροτικές ασχολίες που συνοδεύονται μαζί του και με τα παρανόμα τους καταλαμβάνει μια ξεχωριστή, γλαφυρά ζωγραφισμένη θέση, στο βιβλίο αυτό του Μιχάλη Γρηγοράκη. Διαβάζουμε ένα μικρό απόσπασμα και για τον Ιούλιο.

"... Έτσι και στην Κρήτη τον ακούμε Αλωνάρη, γιατί τότε αλωνίζονται τα σιταρόκριθα, Χορτοκόπο, γιατί κόβεται το χορτό, Γυαλιστή γιατί τότε ωριμάζουν τα σταφύλια και γυαλίζουν οι ρώγες και τέλος Φουσκόμηνα γιατί φουσκώνουν τα σύκα.

Ο Ιούλης είναι πολύ καυτός μήνας, γι' αυτό: Κακό το χιόνι του Μαρθίου κι η κάψα του Αλωνάρη κι αφού είναι έτσι αρχίζει από πολύ νωρίς του μήνα το αλώνισμα [...]"

Μελέτη και έρευνα πολλών ετών είναι φανερό ότι έδωσε αυτή τη συγκομιδή, το βιβλίο "Κρητικά Λαογραφικά για τους Μήνες". Ο Μιχάλης Γρηγοράκης, άνθρωπος της περισυλλογής και του στοχασμού, πρόσωπο χαμηλών τόνων και ακάματος εργάτης του πνεύματος, σημειώνει ένα ακόμα σταθμό στη συγγραφική διαδρομή του με το έργο αυτό. Είναι βέβαιο ότι το βιβλίο θα διαβαστεί από μικρούς και μεγάλους, μαθητές και δασκάλους και θα προσφέρει, σε καθένα χωριστά, το μεγάλο δώρο μιας συνολικής θέωσης της παράδοσής μας. Για άλλους θα αναβιώσει εικόνες μυθικής ομορφιάς του αγροτικού τόπου και μνήμες από εποχές ευφορίας ολιγάριθμης και ανθρώπινης επικοινωνίας. Για τη νέα γενιά, θα αποτελέσει ίσως κίνητρο για μια σημαντική προσέγγιση και κατανόηση της ζωής της υπαίθρου, της κοινής ρίζας όλων.

(«Χανιώτικα Νέα», 20-8-2002

Χαρίδημος Σπανουδάκης Οι αναμνήσεις ενός νοσταλγού Η ζωή μου, ο πατέρας μου και το χωριό μου.

Εκδοση Ιστορικής, Λαογραφικής και Αρχαιολογικής Εταιρείας Κρήτης
Χανιά 2002

Ο Χαρίδημος Σπανουδάκης (1917 - 2001). Ένας προικισμένος πολυτάλαντος άνθρωπος - «Χειρίσοφο» τον αποκαλεί η γυναίκα του, η γνωστή ποιήτρια Βικτώρια Θεοδώρου, η οποία, σ' ένα συγκινητικό κείμενό της, αναφέρεται στις πολλές και σπάνιες αρετές του αγαπημένου της συντρόφου. Από το κείμενο αυτό αποσπούμε, το παρακάτω, σχετικό με το βιβλίο που παρουσιάζουμε, απόσπασμα:

«[...] Ο Χαρίδημος μας άφησε τις αναμνήσεις από την παιδική κι εφηβική του ηλικία γραμμένες με χιούμορ, το οποίο εκάλυπτε τρυφερά τη θλίψη και τη νοσταλγία για την απώλεια προσώπων αγαπημένων, τρόπων ζωής και κτισμάτων, σ' ένα τόμο σελιδοποιημένο και δεμένο από τον ίδιο: Δέντρα αυτοκρατορικά που υλοτομήθηκαν, πηγές που στέρεψαν, σπήλαια που δεν αντιλαλούν φωνές του άλλοτε. Τύποι, αναστήματα παλαιών ανθρώπων, αθώες κακίες, κωμικά και τραγικά συμβάντα, μέσα στο θερμό κρητικό τοπίο. Απομνημονεύματα αμιγώς προσωπικά χωρίς γενικεύσεις και μεγαλοστομίες. Όχι, δεν αναφέρεται μόνο στα σεισμικά και πυριφλεγή γεγονότα του αιώνα που σημάδεψαν ακόμα και το μικρότερο χωριό. Μιλάει και για τα καθημερινά απλά κι ελλειπτικά, απ' όπου και εικάζονται τα πανανθρώπινα [...]"

Ο Χαρίδημος Σπανουδάκης, εκτός από τ' άλλα του χαρίσματα (ικανός νομικός επιστήμων

☞ συνέχεια από τη σελίδα 10

και παντεχνίτης – «χειρίσοφο παντοδιωρθωτή και πρωτομάστορα», τον έλεγε η Βικτώρια), διέθετε και πλούσιο σατιρικό πνεύμα, παρατηρητικότητα, κρίση νηφάλια, μνήμη δυνατή και αφηγηματική χάρη, όπως φαίνεται εξ άλλου κι απ' αυτό το περίχαρο ενθύμημά του που αναδημοσιεύουμε πιο κάτω.

Τελειώνοντας αυτό το σημείωμα, θέλουμε να συγχαρούμε και να ευχαριστήσουμε τον ανιδιοτελή εκδότη, εν προκειμένω, την Ιστορική, Λαογραφική και Αρχαιολογική Εταιρεία Κρήτης, και τον υπεύθυνο της έκδοσης Κώστα Μουτζούρη, πρόεδρο του Συνδέσμου Φιλολόγων Χανίων, που μαζί με την επιμελήτρια της έκδοσης Βικτώρια Θεοδώρου, μοχθήσανε για να κυκλοφορεί σήμερα και σε βιβλίο αυτή η σημαντική μαρτυρία, που δεν τέρπει μόνο, αλλά και διδάσκει, παρέχοντας πολύτιμα στοιχεία στον ιστοριογράφο, το λαογράφο και τον κοινωνικό επιστήμονα.

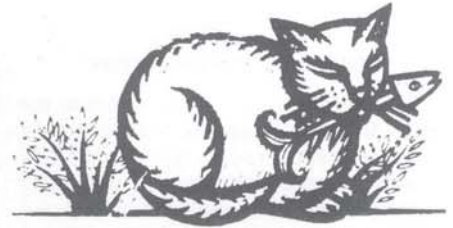
[ΜΗ ΒΛΑΣΤΗΜΑΣ ΕΤΣΑ, ΚΑΚΟΜΑΖΑΛΗ]

Ο Λαμπασκογιάννης έστισε μια αλλιώςτικη παράσταση για να εξασφαλίσει ένα πλούσιο φαγοπότι. Είχε η Λιοτσοστελιανίνα κάμποσες όρνιθες κι είχε κι έναν πετεινό, τόσο μεγάλο κι όμορφο που τον εκαμάρωνε όλη η γειτονιά. Πάει λοιπόν ο Λαμπασκογιάννης τη νύχτα, σιγά σιγά και παίρνει τον πετεινό, στρίβοντάς του επί τόπου το λαϊμό για να μη φωνάξει και ακουστεί. Πρωί πρωί ζεσταίνει νερό, τον καθαρίζει και τον

βάζει να βράσει. Κατά το μεσημέρι, που ήταν πια έτοιμος και μοσκοβολούσε όλη η γειτονιά, πάει στο σπίτι του Λιοτσοστελιανού, τον βρίσκει στην αυλή και του λέει: «Έφερα απού το Νησί έναν πετεινό, πρώτο πράμα. Έβρασα τονε μα δεν έχω ούτε ψωμί ούτε κρασί. Ανε θέλεις πάρε λιγάκι ψωμί και καμιά μπουκάλα κρασί κι έλα να κάμωμε παρέα». Άρσε στο Στελιανάκη η πρόσκληση και τη δέχτηκε αμέσως. Κάποια δυσκολία φάνηκε. Πώς να φύγει από το σπίτι και πώς να πάρει το κρασί και το ψωμί. Αλλά βρέθηκε η λύση. Είπε πως τον ειδοποίησαν να πάει στ' οξωχώρι για μια δουλειά κι έστειλε τη γυναίκα του να πάει στη βρύση να γεμίσει τη λαίνα που ο ίδιος την είχε κρυφά επίτηδες αδειάσει. Έτσι βρήκε τον καιρό να γεμίσει τη μπουκάλα, πήρε κι ένα ψωμί από την πινακωτή κι έφυγε για το φαγοπότι που άρχισε το μεσημέρι και κράτησε σχεδόν ως το βράδυ. Είχε βέβαια ο Στελιανάκης την απορία που να βρήκε ο Γιάννης τον πετεινό, κάτι υποψιαζόταν, αλλά ποτέ δε φαντάστηκε πως ο πετεινός ήταν ο δικός του. Το βράδυ γυρίζοντας κεφάτος στο σπίτι, βρήκε τη γυναίκα του να εξαπολύει τις πιο βαριές κατάρες γι' αυτούς που την έφαγαν τον κόκορα. Ξύπνησε αμέσως και κατάλαβε τι είχε γίνει «Μη βλαστημάς ετσα κακομάζαλη» της λέει «γιατί το μισό τον έφαγα εγώ».

[Ο ΚΑΤΗΣ ΚΙ Ο ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ...]

«Ο κάτης κι ο καλόγερος καλά αγαπά το

ψάρι» λέει η παροιμία. Έτσι κι ο παπά Βασίλης αγαπούσε το ψάρι και βέβαια πιο πολύ το καλό ψάρι. Μια φορά λοιπόν που κατέβηκε στο Καστέλι πήγε στο φαράδικο κι αφού ψώνισε συμφώνησε με τον φαρά όταν θα έχει καλό ψάρι κι βρίσκει κανένα Τοπολιανό να του στέλνει κι αυτός θα τογε πληρώνει όταν κατεβαίνει. Μετά από μια δυο εβδομάδες ο παπά Βασίλης ξανακατεβαίνει στο Καστέλι και περνά από το φαράδικο. Ενώ κοιτάζε τον πάγκο για να διαλέξει τον ρωτά ο φαράς: «Άρσε σου γέροντα αυτό που σου στείλα την περασμένη εβδομάδα»; «Ποιο; Πότε»; ρωτά ξαφνιασμένος ο παπάς. «Αυτό που σου στείλα με το Γιάννη τον Αντωνιουδάκη». Αμέσως ο γέροντας κατάλαβε τι είχε γίνει. Ο Λαμπασκογιάννης το είχε κρατήσει και το είχε απολαύσει μόνος του. Ψάρι καλό δεν θα είχε ίσως τότε του ξαναφέρει. «Ναι» είπε ο παπάς «καλό ήτανε, πώς στο καλό το ξέχασα;» Το πλήρωσε λοιπόν κι αυτό χωρίς να πει τίποτα, μη θέλοντας να εκθέσει το χωριανό και μαζί το χωριό μας.

(«Οι Αναμνήσεις ενός νοσταλγού», σελ. 176 – 177).

W. J. Stillman

«Ημέρες στην Κρήτη του 1865»

Ρέθυμνο, Μάρτιος 20002

Μια καλαισθητή έκδοση σε μετάφραση Λίζας Εκκεκάκη, και επιμέλεια Γ. Π. Εκκεκάκη, με άγνωστα κείμενα για τη Κρήτη του 10^{ου} αιώνα σε περιορισμένο αριθμό χειροποίητων αντιτύπων, μας έστειλε ο επιμελητής της σειράς Γ. Π. Εκκεκάκης, τον οποίο ευχαριστούμε για την ευγενική προσφορά του. Στην εισαγωγή της έκδοσης αναφέρεται:

«Ο αμερικανός ζωγράφος, δημοσιογράφος, φωτογράφος και διπλωμάτης William James Stillman 1828-1901) είναι πρόσωπο γνωστό στους κρητολόγους. Ήταν ο πρόξενος της χώρας του στα Χανιά κατά το κρίσιμο διάστημα 1865-68 και το βιβλίο του *The Cretan Insurrection of 1866-7-8* (New York, 1874) αποτέλεσε κατά καιρούς βασικό βοήθημα για τους ιστορικούς μας που πραγματεύτηκαν το θέμα της μεγάλης εκείνης κρητικής επανάστασης. Ο Stillman θεωρείται, εξάλλου, ένα είδος προπομπού - αν όχι πρωτοπόρου -

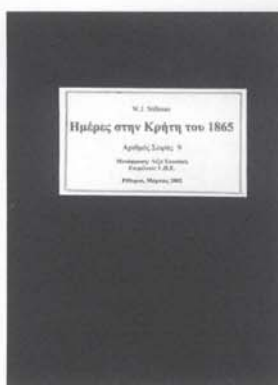
και στον τομέα των αρχαιολογικών ερευνών στην Κρήτη. Λιγότερο γνωστές είναι οι καλλιτεχνικές φωτογραφίες του, τραβηγμένες κυρίως στα Χανιά κατά το διάστημα 1865-68, που σήμερα θεωρούνται έργα πρωτοποριακά στο είδος τους, μουσειακής αξίας.

Νομίζω εντούτοις ότι ο πρώτος λόγος που κάνει τον Stillman άξιο της μνήμης μας είναι η σθεναρή του θέση υπέρ των Κρητικών κατά την επανάσταση του 1866. Αν και είχε την ιδιότητα του προξένου, οι ενέργειες του δεν ήταν καθόλου οι υπολογισμένες ενέργειες ενός διπλωμάτη. Με τα δημοσιεύματά και τις υπηρεσιακές αναφορές του προσπάθησε να αφυπνίσει την κοινή γνώμη στη χώρα του και να προκαλέσει την επέμβαση της κυβερνήσεως του υπέρ του δικαίου, όπως εκείνος το εννοούσε. «Όπως ήταν φυσικό, οι ενέργειες του προκάλεσαν έντονη δυσαρέσκεια στις εδώ αρχές, αναβρασμό στον οθωμανικό πληθυσμό και δημιούργησαν κινδύνους για τον ίδιο και την οικογένειά του. Κάτω από συνθήκες δραματικές έγινε η ανάκληση του, αλλ' οι δυσκολίες που

πέρασε η οικογένεια αποδείχτηκαν μοιραίες για τη σύζυγο.

Αν και ο Stillman παρέμεινε στην Κρήτη για διάστημα σχετικά μικρό, το θέμα «Κρήτη» κατέχει σημαντική θέση στο έργο του. Ανάμεσα στα πολλά δημοσιεύματά του που αναφέρονται εξολοκλήρου σ αυτήν, υπάρχει κι ένα άγνωστο περιηγητικό με τίτλο *The Cretan Days*. Είναι δημοσιευμένο στο αμερικανικό περιοδικό *The Atlantic Monthly*, σε τρεις συνέχειες (τεύχη Νοεμβρίου 1867, Μαρτίου και Αυγούστου 1868) και χωρισμένο σε τέσσερα μεγάλα κεφάλαια με τίτλους: Χανιά, Ακρωτήρι, Κίσαμος-Πολυρρόνια και Αποκόρωνας. Είναι περίεργο - αλλ' όχι ανεξήγητο - που το χρονικό της περιήγησής σταματά απότομα, την ώρα που ο Stillman μπαίνει στο Ρέθυμνο με την ακολουθία του. Μερικά περιστατικά από την παραμονή του στην πόλη και στην περιφέρεια του Ρεθύμνου περιγράφονται εντούτοις στη αυτοβιογραφία του απ' όπου και έχουν μεταφερθεί εδώ. Το κείμενο έχει την αμεσότητα και όλα εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν συνήθως τα καλά περιηγητικά κείμενα, ενώ περιέχει και πληροφορίες, αρχαιολογικού κυρίως ενδιαφέροντος, μερικές από τις οποίες ενδέχεται ν' αποδειχτούν χρήσιμες για κάποιους ερευνητές...»

επιμέλεια Γ.Τ.

Νέες αυξήσεις στα εισιτήρια των πλοίων

Νέες αυξήσεις ισχύουν στα εισιτήρια των πλοίων από την 1η Νοεμβρίου. Οι αυξήσεις αυτές που είναι η δεύτερη δόση, ξεκινούν από 7,5% και φτάνουν μέχρι 21,5% στο Ι.Χ. Οι μικρότερες αυξήσεις παρατηρούνται στα εισιτήρια για δίκλινη εξωτερική (+7,55%), δίκλινη εσωτερική (+7,7%) και τετράκλινη εξωτερική (+7,8%) και οι μεγαλύτερες στα εισιτήρια στις καμπίνες-θουξ (+14,4%) και στα αυτοκίνητα (+21,5%).

Στη γραμμή Σούδα Πειραιά οι τιμές μετά τις τελευταίες αυξήσεις διαμορφώνονται ως εξής:

	Νέα τιμή	Παλαιά τιμή
Κατάστρωμα	20,90	19,3
Τετράκλινη εσωτ.	36,50	33,6
Δίκλινη εσωτερική	56,00	52,00
Δίκλινη εξωτερική	65,00	60,50
Τετράκλινη εξωτερική	48,50	45,00
Καμπίνα θουξ	76,50	66,00
Αυτοκίνητο	71,70	59,00
Μοτοσυκλέτα	14,40	13,00

Από Πειραιά - Σούδα οι νέες τιμές διαμορφώθηκαν ως εξής:

Κατάστρωμα	19,00
Τετράκλινη εσωτερική	33,50
Δίκλινη εσωτερική	52,50
Δίκλινη εξωτερική	61,50
Τετράκλινη εξωτερική	45,50
Καμπίνα θουξ	72,00
Αυτοκίνητο	70,20

Η διαφορά που υπάρχει στις τιμές Σούδα - Πειραιά και Πειραιά - Σούδα οφείλεται καθαρά σε τρίτους (λιμενικά τέλη κ.λπ.).

Συνεχίζεται η καταβολή των επιδοτήσεων λαδιού

Περισσότερα από 32 εκατομμύρια ευρώ θα μοιραστούν ως προκαταβολή για την παραγωγή λαδιού στους Χανιώτες ελαιοπαραγωγούς. Συγκεκριμένα ο Ο.Π.Ε.Κ.Ε.Π.Ε. συνεχίζει την χορήγηση της προκαταβολής της ενίσχυσης στην παραγωγή ελαιολάδου και ελαιοκάρπου περιόδου 2001/2002.

Μέχρι 25/11/2002 είχαν εκδοθεί εντολές πληρωμής για τις Ομάδες Παραγωγών 13 νομών, μεταξύ των οποίων και οι τέσσερις Νομοί της Κρήτης:

ΝΟΜΟΙ	ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ	ΠΟΣΟ ΣΕ €
ΑΙΤΩΛ/ΝΙΑΣ	29.270	21.516.953,71
ΖΑΚΥΝΘΟΥ	7.768	13.008.709,35
ΗΛΕΙΑΣ	36.751	19.315.977,28
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	57.968	103.300.916,10
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	4.730	2.226.315,67
ΚΑΒΑΛΑΣ	3.632	1.193.544,15
ΚΕΡΚΥΡΑΣ	10.181	11.685.610,31
ΛΑΚΩΝΙΑΣ	30.501	25.264.030,86
ΛΑΣΙΘΙΟΥ	16.847	13.195.411,47
ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ	52.453	42.497.985,17
ΡΕΘΥΜΝΟΥ	24.117	49.793.086,50
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗΣ	2.797	2.515.467,00
ΧΑΝΙΩΝ	25.081	32.285.058,22
ΣΥΝΟΛΑ	302.096	337.799.065,79

Βραβείο Εξαιρετικής Διδασκαλίας στον καθηγητή της Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Θεόδωρο Μουντοκαλάκη

Κατάμεστη η υποβλητική αίθουσα της Παλαιάς Βουλής με πανεπιστημιακούς και ακαδημαϊκούς, ανθρώπους των Γραμμάτων και των Τεχνών, ενώ ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος με την παρουσία του επισημοποίησε το υψηλό πνευματικό γεγονός που είναι

η απονομή του ετήσιου Βραβείου Εξαιρετικής Πανεπιστημιακής Διδασκαλίας στη μνήμη των καθηγητών Βασίλη Ξανθόπουλου και Στέφανου Πνευματικού, διεθνώς αναγνωρισμένων για το ερευνητικό τους έργο που διακόπηκε από σφαιρές φοιτητού ενώ δίδασκαν στην έδρα, στο Υπολογιστικό Κέντρο Πανεπιστημίου Κρήτης και Ιδρύματος Τεχνολογίας και Ερευνας, «κρατώντας την κιμωλία», το βράδυ της 27ης Νοεμβρίου 1990.

Φέτος, την Παρασκευή 6 Δεκεμβρίου 2002 το Βραβείο που κυριολεκτικά αντιπροσωπεύει την Εξαιρετική Πανεπιστημιακή Διδασκαλία του αποδέκτη, απενεμήθη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στον εξαιρετο επιστήμονα με βαθιά μόρφωση και ανθρωπισμό, στον καθηγητή της Παθολογίας της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Θεόδωρο Δ. Μουντοκαλάκη, Χανιώτη την καταγωγή.

Την τελετή της απονομής του Βραβείου ακολούθησε Ομιλία του τιμηθέντος κ. Μουντοκαλάκη, η οποία ήταν μια ακόμη επιβεβαίωση του ταλέντου του να μεταδίδει στο ακροατήριό του γνώσεις και θέσεις μαζί με τη δόνηση της πνευματικής συγκίνησης και τη σοφία που πηγάζει από την αλήθεια και την αγάπη προς τον άνθρωπο. Θέμα του «Ανθρωπιστικές Σπουδές και Ιατρική Εκπαίδευση στον 21ο αιώνα»

από την εφημ. *Καθημερινή* 10-12-2002

Κοινωνικά

Γεννήσεις

Ο Αντώνης Τσιγιάννης και η Βιβή Μπουσαράκη κόρη του Δημήτρη Μπουσαράκη και της Λούλας Τσακίρακη απέκτησαν κοριτσάκι. Να τους ζήσει.

Αποβίωσαντες

Ο Γιώργος Παρασκευάκης ετών 83 πέθανε τον Σεπτέμβριο και ετάφη στους Αρμένους.

Δωρεές στην εφημερίδα μας

Μαντωνανάκη - Χατζηδάκη Τούλα	30 €
Καβρουλάκη - Φακίνου Άννα	20 €
Παπαδοπούλου Κούλα	30 €
Αιδ. Ποιυχροινιάδης Δημήτριος	30 €

Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.

ΔΩΡΕΕΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

Εις μνήμη Μιχαήλ Ορφανάκη και αντί στεφάνων η οικογένεια του συμπεθέρου του Μανούσου Μεγαλακάκη προσέφερε το ποσό των 50€ στην ενορία Αρμένων.

Ο κ. Αντώνιος Ελευθερίου Καλλιβρετάκης από την Αμερική καταγωγή Αρμένιο προσέφερε το ποσό των 400€ για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγ. Νικολάου Αρμένων, υπέρ υγείας των συγγενών του, και υπέρ αναπαύσεως γονέων και συγγενών αυτού.

Στην μνήμη Γεωργίου Παρασκευάκη και αντί στεφάνων τα ανίψια του Γεώργιος και Μαρία Διακασάβα το γένος Εμμανουήλ Παρασκευάκη, και τα παιδιά τους προσέφεραν το ποσό των 150€ στην ενορία Αρμένων.

Η κ. Μαρία Ορφανάκη προσέφερε το ποσό των 50€ για τις ανάγκες του Ιερού Ναού Αγ. Νικολάου Αρμένων εις μνήμη του συζύγου της Μιχαήλ Ορφανάκη.

Το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο Αρμένων ευχαριστεί θερμά τους ως άνω δωρητές.

Για το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος παπα Μανώλης Νικολακάκης

ΚΟΠΕΛΙΕΣ

Ανάθεμά σας κοπελιές
π' αμοναχές κοιμάστε
ύπνο να μη χορταίνετε
και να μ' αναστοράστε.

Ανάθεμά και τσι κυρές
που τσ' άντρες σας ξεχνάτε
και νιους καινούργιους θέλετε
στο νου πντα λογάστε.

Τσι χήρες να μη πω ποήλα
ευκή μιας τη δεχτήτε
ότι αναθιβάλλετε
στο πλάι σας να βρήτε

Τσι χήρες μη ξομπλιάζετε
Καημό 'χουμε του πόνου
μα οι πηηγές γιατρεύουντε
στο πέρασμα του χρόνου

Κάψα 'χουμε οι κοπελιές
Κάψα 'χουμε κι χήρες
κι παντρεμένες σατανά
οφου τσι κακομοίρες

Τον έρωτά μου κοπελιά
στα χέρια σου αφήνω
κι' έληπδες να μη μ' αρνηθείς
έχω στο βαρηντίνο

Ανάθεμά σας κοπελιές
απού κοιμάστε χώρα
γιάντα δε με φωνάζετε
να θέτω στα μπροσπόδια

ΤΕΡΕΖΟΓΙΑΝΝΗΣ
του Χρήστο ο γιος ο μεγάλος